

Πρὸς Γαλάτας

Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ **1**
 διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ
 νεκρῶν, καὶ οἱ σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς **2**
 Γαλατίας: ¹ χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ κυρίου **3**
 ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, τοῦ δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν **4**
 ἡμῶν, ὅπως ἐξέλθαι ² ἡμᾶς ἐκ τοῦ ἐνεστώτος ³ αἰῶνος πονηροῦ,
 κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν: ὃ ἡ δόξα εἰς τοὺς **5**
 αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Θαυμάζω ⁴ ὅτι οὕτως ταχέως ⁵ μετατίθεσθε ⁶ ἀπὸ τοῦ καλέσαντος **6**
 ὑμᾶς ἐν χάριτι χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον: ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, **7**
 εἰ μὴ τινὲς εἰσιν οἱ ταρασσοντες ⁷ ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι
 τὸ εὐαγγέλιον τοῦ χριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ **8**
 οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν,
 ἀνάθεμα ⁹ ἔστω. Ὡς προειρήκαμεν, ¹⁰ καὶ ἄρτι ¹¹ πάλιν λέγω, εἴ τις **9**
 ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ¹² ἀνάθεμα ⁹ ἔστω. Ἄρτι ¹¹ **10**
 γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; Ἡ ζητῶ ἀνθρώποις ἀρέσκειν; ¹³

¹ Γαλατία, ας, ἡ, Galatia. ² ἐξαίρω, take out, deliver. ³ ἐνίστημι, be present, place in or upon. ⁴ θαυμάζω, am amazed, marvel at. ⁵ ταχέως, quickly, soon. ⁶ μετατίθημι, transfer, change. ⁷ ταρασσω, trouble, agitate. ⁸ μεταστρέφω, change, turn (about). ⁹ ἀνάθεμα, τος, τό, accursed, curse. ¹⁰ προλέγω, say beforehand, forewarn. ¹¹ ἄρτι, now, just now. ¹² παραλαμβάνω, receive, take. ¹³ ἀρέσκω, please, serve.

Εἰ γὰρ ἔτι ἀνθρώποις ἤρεσκον,¹ χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην.

Γνωρίζω² δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, 11

ὅτι οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου 12

παρέλαβον³ αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως⁴ Ἰησοῦ

χριστοῦ. Ἦκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν⁵ ποτε⁶ ἐν τῷ 13

Ἰουδαϊσμῷ,⁷ ὅτι καθ' ὑπερβολὴν⁸ ἐδίωκον⁹ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ

θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν¹⁰ αὐτήν: καὶ προέκοπτον¹¹ ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ⁷ 14

ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας¹² ἐν τῷ γένει¹³ μου, περισσοτέρως¹⁴

ζηλωτῆς¹⁵ ὑπάρχων τῶν πατρικῶν¹⁶ μου παραδόσεων.¹⁷ Ὅτε δὲ 15

εὐδόκησεν¹⁸ ὁ θεὸς ὁ ἀφορίσας¹⁹ με ἐκ κοιλίας²⁰ μητρός μου καὶ

καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἀποκαλύψαι²¹ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν 16

ἐμοὶ ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ

προσανεθέμην²² σαρκὶ καὶ αἵματι: οὐδὲ ἀνῆλθον²³ εἰς 17

Ἱεροσόλυμα πρὸς τοὺς πρὸ²⁴ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον

εἰς Ἀραβίαν,²⁵ καὶ πάλιν ὑπέστρεψα²⁶ εἰς Δαμασκόν.²⁷

¹ ἄρεσκω, please, serve. ² γνωρίζω, make known, declare. ³ παραλαμβάνω, receive, take. ⁴ ἀποκάλυψις, εως, ή, revelation, unveiling. ⁵ ἀναστροφή, ής, ή, conduct, behavior. ⁶ ποτέ, once, at some time. ⁷ Ἰουδαϊσμός, οῦ, ὁ, Judaism, Jewish religion. ⁸ ὑπερβολή, ής, ή, excess, superiority. ⁹ διώκω, pursue, persecute. ¹⁰ πορθέω, destroy, lay waste. ¹¹ προκόπτω, proceed, advance. ¹² συνηλικιώτης, ου, ὁ, contemporary, one of the same age. ¹³ γένος, ους, τό, race, kind. ¹⁴ περισσῶς, abundantly, exceedingly. ¹⁵ ζηλωτής, οῦ, ὁ, Zealot, zealot. ¹⁶ πατρικός, ancestral, paternal. ¹⁷ παράδοσις, εως, ή, tradition, instruction. ¹⁸ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. ¹⁹ ἀφορίζω, separate, set apart. ²⁰ κοιλία, ας, ή, belly, womb. ²¹ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ²² προσανατίθηναι, contribute, consult with. ²³ ἀνέρχομαι, go up, come up. ²⁴ πρό, before (gen), before. ²⁵ Ἀραβία, ας, ή, Arabia. ²⁶ ὑποστρέφω, return, turn back. ²⁷ Δαμασκός, οῦ, ή, Damascus.

Ἔπειτα¹ μετὰ ἔτη² τρία ἀνῆλθον³ εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορῆσαι⁴ 18
 Πέτρον, καὶ ἐπέμεινα⁵ πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε. ⁶ Ἄλλοτερον 19
 δὲ τῶν ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον⁷ τὸν ἀδελφὸν τοῦ
 κυρίου. Ἀ δὲ γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι. 20
 Ἔπειτα¹ ἦλθον εἰς τὰ κλίματα⁹ τῆς Συρίας¹⁰ καὶ τῆς Κιλικίας.¹¹ 21
 Ἡμῖν δὲ ἀγνοούμενος¹² τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς
 Ἰουδαίας¹³ ταῖς ἐν χριστῷ: μόνον δὲ ἀκούοντες ἦσαν ὅτι Ὁ 23
 διώκων¹⁴ ἡμᾶς ποτέ,¹⁵ νῦν εὐαγγελίζεται τὴν πίστιν ἣν ποτε¹⁵
 ἐπόρθει.¹⁶ Καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν. 24

Ἔπειτα¹ διὰ δεκατεσσάρων¹⁷ ἐτῶν² πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα 2
 μετὰ Βαρνάβαν,¹⁸ συμπαραλαβὼν¹⁹ καὶ Τίτον:²⁰ ἀνέβην δὲ κατὰ 2
 ἀποκάλυψιν,²¹ καὶ ἀνεθέμην²² αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν
 τοῖς ἔθνεσιν, κατ' ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μήπως²³ εἰς κενὸν²⁴
 τρέχω²⁵ ἢ ἔδραμον.²⁶ Ἀλλ' οὐδὲ Τίτος²⁰ ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλληνα²⁷ ὢν, 3
 ἠναγκάσθη²⁸ περιτμηθῆναι:²⁹ διὰ δὲ τοὺς παρεισάκτους³⁰ 4
 ψευδαδελφούς,³¹ οἵτινες παρεισῆλθον³² κατασκοπῆσαι³³ τὴν
 ἐλευθερίαν³⁴ ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἡμᾶς

¹ ἔπειτα, then, after this. ² ἔτος, οὗς, τό, year. ³ ἀνέρχομαι, go up, come up. ⁴ ἱστορέω, visit, get acquainted with. ⁵ ἐπιμένω, continue, remain. ⁶ δεκαπέντε, fifteen, 15. ⁷ Ἰάκωβος, James, Jacob. ⁸ ψεύδομαι, lie. ⁹ κλίμα, τοῦ, τό, region, territory. ¹⁰ Συρία, ας, ἡ, Syria. ¹¹ Κιλικία, ας, ἡ, Cilicia. ¹² ἀγνοέω, not know, be unaware. ¹³ Ἰουδαία, ας, ἡ, Judea. ¹⁴ διώκω, pursue, persecute. ¹⁵ ποτέ, once, at some time. ¹⁶ πορθέω, destroy, lay waste. ¹⁷ δεκατέσσαρες, fourteen, 14. ¹⁸ Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ¹⁹ συμπαραλαμβάνω, take along with. ²⁰ Τίτος, οὗ, ὁ, Titus. ²¹ ἀποκάλυψις, εὖς, ἡ, revelation, unveiling. ²² ἀνατίθηναι, set forth, declare. ²³ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ²⁴ κενός, empty, vain. ²⁵ τρέχω, I run. ²⁶ τρέχω, run, exercise myself. ²⁷ Ἕλληνα, ἄνθρωπος, ὁ, Greek, Hellene. ²⁸ ἀναγκάζω, force, compel. ²⁹ περιτέμνω, circumcise, circumcise. ³⁰ παρεισάκτος, secretly brought in. ³¹ ψευδᾶδελφος, οὗ, ὁ, false brother. ³² παρεισέρχομαι, slip in, come in. ³³ κατασκοπέω, spy out, lie in wait for. ³⁴ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom.

καταδουλώσωνται·¹ οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἴξαμεν² τῇ ὑποταγῇ,³ 5
 ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνη⁴ πρὸς ὑμᾶς. Ἀπὸ δὲ τῶν 6
 δοκούντων εἶναι τι – ὅποιοί⁵ ποτε⁶ ἦσαν οὐδέν μοι διαφέρει·⁷
 πρόσωπον θεὸς ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει – ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκούντες
 οὐδέν προσανέθεντο·⁸ ἀλλὰ τὸναντίον,⁹ ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι 7
 τὸ εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας,¹⁰ καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς
 – ὁ γὰρ ἐνεργήσας¹² Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν¹³ τῆς περιτομῆς,¹¹ 8
 ἐνήργησεν¹² καὶ ἐμοὶ εἰς τὰ ἔθνη – καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν 9
 δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος¹⁴ καὶ Κηφᾶς¹⁵ καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκούντες
 στύλοι¹⁶ εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ Βαρνάβαν¹⁷ κοινωνίας,¹⁸ ἵνα
 ἡμεῖς μὲν εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν περιτομὴν·¹¹ μόνον τῶν 10
 πτωχῶν¹⁹ ἵνα μνημονεύωμεν,²⁰ ὃ καὶ ἐσπούδασα²¹ αὐτὸ τοῦτο
 ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ ἦλθεν Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν,²² κατὰ πρόσωπον αὐτῷ 11
 ἀντέστην,²³ ὅτι κατεγνωσμένος²⁴ ἦν. Πρὸ²⁵ τοῦ γὰρ ἔλθεῖν τινὰς 12
 ἀπὸ Ἰακώβου,¹⁴ μετὰ τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν·²⁶ ὅτε δὲ ἦλθον,
 ὑπέστέλλεν²⁷ καὶ ἀφώριζεν²⁸ ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ

¹ καταδουλώω, enslave. ² εἴκω, yield, give way. ³ ὑποταγή, ἡς, ἡ, subjection, obedience. ⁴ διαμείνω, remain, continue. ⁵ ὅποῖος, what sort of, what kind of. ⁶ ποτέ, once, at some time. ⁷ διαφέρω, differ, carry through. ⁸ προσανατίθηναι, contribute, consult with. ⁹ τὸναντίον, on the contrary. ¹⁰ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ¹¹ περιτομή, ἡς, ἡ, circumcision. ¹² ἐνεργέω, work, effect. ¹³ ἀποστολή, ἡς, ἡ, apostleship, commission. ¹⁴ Ἰάκωβος, James, Jacob. ¹⁵ Κηφᾶς, ᾱ, ὁ, Cephas. ¹⁶ στῦλος, ου, ὁ, pillar. ¹⁷ Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ¹⁸ κοινωνία, ας, ἡ, fellowship, contribution. ¹⁹ πτωχός, poor, poor man (as a noun). ²⁰ μνημονεύω, remember, make mention of. ²¹ σπουδάζω, hasten, be eager. ²² Ἀντιόχεια, ας, ἡ, Antioch. ²³ ἀντίστημι, resist, oppose. ²⁴ καταγινώσκω, condemn, blame. ²⁵ πρό, before (gen), before. ²⁶ συνεσθίω, eat with. ²⁷ ὑποστέλλω, draw back, withdraw. ²⁸ ἀφωρίζω, separate, set apart.

περιτομῆς.¹ Καὶ συννυπεκρίθησαν² αὐτῷ καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, 13
 ὥστε καὶ Βαρνάβας³ συναπήχθη⁴ αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει.⁵ Ἀλλ' ὅτε 14
 εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοποδοῦσιν⁶ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τοῦ εὐαγγελίου,
 εἶπον τῷ Πέτρῳ ἔμπροσθεν⁷ πάντων, Εἰ σύ, Ἰουδαῖος ὑπάρχων,
 ἐθνικῶς⁸ ζῇς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς,⁹ τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις¹⁰
 Ἰουδαῖζεν;¹¹ Ἡμεῖς φύσει¹² Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἁμαρτωλοί, 15
 εἰδότες ὅτι οὐ δικαιούται¹⁴ ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ 16
 πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς χριστὸν Ἰησοῦν
 ἐπιστεύσαμεν, ἵνα δικαιωθῶμεν¹⁴ ἐκ πίστεως χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ
 ἔργων νόμου: διότι¹⁵ οὐ δικαιωθήσεται¹⁴ ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα
 σὰρξ. Εἰ δέ, ζητοῦντες δικαιωθῆναι¹⁴ ἐν χριστῷ, εὐρέθημεν καὶ 17
 αὐτοὶ ἁμαρτωλοί,¹³ ἄρα¹⁶ χριστὸς ἁμαρτίας διάκονος;¹⁷ Μὴ
 γένοιτο. Εἰ γὰρ ἃ κατέλυσα,¹⁸ ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ,¹⁹ 18
 παραβάτην²⁰ ἑμαυτὸν²¹ συνίστημι.²² Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ 19
 ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι:²³ ζῶ δέ, οὐκέτι 20
 ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ χριστός: ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ
 τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν
 ὑπὲρ ἐμοῦ. Οὐκ ἀθετῶ²⁵ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ: εἰ γὰρ διὰ νόμου 21

¹ περιτομή, ἥς, ἡ, circumcision. ² συννυπεκρίνομαι, join in hypocrisy, dissemble with. ³ Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ⁴ συναπάγω, lead away with, condescend to. ⁵ ὑπόκρισις, εὖς, ἡ, hypocrisy. ⁶ ὀρθοποδεῶ, walk straight, act rightly. ⁷ ἔμπροσθεν, in front of, before (gen). ⁸ ἐθνικῶς, as a Gentile. ⁹ Ἰουδαϊκῶς, in a Jewish manner. ¹⁰ ἀναγκάζω, force, compel. ¹¹ Ἰουδαῖζεν, live in a Jewish fashion. ¹² φύσις, εὖς, ἡ, nature, inherent nature. ¹³ ἁμαρτωλός, ου, ὁ, sinner. ¹⁴ δικαιώω, justify, pronounce righteous. ¹⁵ διότι, because, on this account. ¹⁶ ἄρα, so? (introduces a question). ¹⁷ διάκονος, ου, ὁ, minister, deacon. ¹⁸ καταλύω, destroy, lodge. ¹⁹ οἰκοδομῶ, I build, I construct. ²⁰ παραβάτης, ου, ὁ, transgressor. ²¹ ἑμαυτοῦ, of myself. ²² συνίστημι, commend (transitive), stand with. ²³ συσταυρώω, crucify together with. ²⁴ οὐκέτι, no longer, no more. ²⁵ ἀθετέω, reject, annul.

δικαιοσύνη, ἄρα¹ χριστὸς δωρεάν² ἀπέθανεν.

Ἦ³ ἀνόητοι⁴ Γαλάται,⁵ τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν⁶ τῇ ἀληθείᾳ μὴ **3**
 πείθεσθαι, οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς χριστὸς προεγράφη⁷ ἐν
 ὑμῖν ἐσταυρωμένος;⁸ Τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν⁹ ἀφ' ὑμῶν, ἐξ **2**
 ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς¹⁰ πίστεως; Οὕτως **3**
 ἀνόητοί⁴ ἐστε; Ἐναρξάμενοι¹¹ πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε;¹² **4**
 Τοσαῦτα¹³ ἐπάθετε¹⁴ εἰκῇ;¹⁵ Εἶγε¹⁶ καὶ εἰκῇ.¹⁵ Ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν¹⁷ **5**
 ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν¹⁸ δυνάμεις ἐν ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου,
 ἢ ἐξ ἀκοῆς¹⁰ πίστεως; Καθὼς Ἀβραὰμ ἐπίστευσεν τῷ θεῷ, καὶ **6**
 ἐλογίσθη¹⁹ αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Γινώσκετε ἄρα¹ ὅτι οἱ ἐκ **7**
 πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. Προϊδοῦσα²⁰ δὲ ἡ γραφὴ ὅτι **8**
 ἐκ πίστεως δικαιοῖ²¹ τὰ ἔθνη ὁ θεός, προεηγγελίσατο²² τῷ
 Ἀβραάμ ὅτι Ἐνευλογηθήσονται²³ ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. Ὡστε οἱ **9**
 ἐκ πίστεως εὐλογοῦνται²⁴ σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. Ὅσοι γὰρ ἐξ **10**
 ἔργων νόμου εἰσίν, ὑπὸ κατάραν²⁵ εἰσίν: γέγραπται γάρ,
 Ἐπικατάρατος²⁶ πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει²⁷ ἐν πᾶσιν τοῖς γεγραμμένοις
 ἐν τῷ βιβλίῳ²⁸ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά. Ὅτι δὲ ἐν νόμῳ **11**

¹ ἄρα, so, then. ² δωρεάν, without cost, without cause. ³ ὦ, Oh! omega. ⁴ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ⁵ Γαλάτης, ου, ὁ, Galatian. ⁶ βάσκαίνω, bewitch, give the evil eye to. ⁷ προγράφω, write before, write previously. ⁸ σταυρόω, crucify. ⁹ μανθάνω, learn, ascertain. ¹⁰ ἀκοή, ἤς, ἡ, hearing, report. ¹¹ ἐναρχόμαι, begin. ¹² ἐπιτελέω, complete, perform. ¹³ τοσοῦτος, so great, so much. ¹⁴ πάσχω, suffer, am acted upon. ¹⁵ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ¹⁶ εἶγε, if indeed, seeing that. ¹⁷ ἐπιχορηγέω, supply, provide. ¹⁸ ἐνεργέω, work, effect. ¹⁹ λογίζομαι, calculate, consider. ²⁰ προοράω, see before, foresee. ²¹ δικαιοῶ, justify, pronounce righteous. ²² προεηγγελίζομαι, proclaim good news in advance. ²³ ἐνευλογέω, bless. ²⁴ εὐλογέω, bless. ²⁵ κατάρα, ας, ἡ, curse, cursing. ²⁶ ἐπικατάρατος, cursed, accursed. ²⁷ ἐμμένει, persevere, remain (in). ²⁸ βιβλίον, ου, τό, book, scroll.

οὐδεὶς δικαιούται¹ παρὰ τῷ θεῷ, δῆλον·² ὅτι Ὁ δίκαιος ἐκ
πίστεως ζήσεται· ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' Ὁ 12
ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς 13
ἐξηγόρασεν³ ἐκ τῆς κατάρας⁴ τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν
κατάρα·⁴ γέγραπται γάρ, Ἐπικατάρατος⁵ πᾶς ὁ κρεμάμενος⁶ ἐπὶ
ξύλου·⁷ ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ εὐλογία⁸ τοῦ Ἀβραὰμ γένηται ἐν χριστῷ 14
Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς
πίστεως.

Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὅμως⁹ ἀνθρώπου κεκυρωμένην¹⁰ 15
διαθήκην¹¹ οὐδεὶς ἀθετεῖ¹² ἢ ἐπιδιατάσσεται.¹³ Τῷ δὲ Ἀβραὰμ 16
ἐρρήθησαν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι¹⁴ αὐτοῦ. Οὐ λέγει,
Καὶ τοῖς σπέρμασιν,¹⁴ ὥς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὥς ἐφ' ἑνός, Καὶ τῷ
σπέρματί¹⁴ σου, ὅς ἐστιν χριστός. Τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην¹¹ 17
προκεκυρωμένην¹⁵ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς χριστὸν ὁ μετὰ ἔτη¹⁶
τετρακόσια¹⁷ καὶ τριάκοντα¹⁸ γεγονώς νόμος οὐκ ἀκυροῖ,¹⁹ εἰς τὸ
καταργῆσαι²⁰ τὴν ἐπαγγελίαν. Εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ κληρονομία,²¹ 18
οὐκέτι²² ἐξ ἐπαγγελίας· τῷ δὲ Ἀβραὰμ δι' ἐπαγγελίας κεχάρισται
ὁ θεός. Τί οὖν ὁ νόμος; Τῶν παραβάσεων²⁴ χάριν²⁵ προσετέθη,²⁶ 19

¹ δικαιῶ, justify, pronounce righteous. ² δῆλος, clear, evident. ³ ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ⁴ κατάρα, ας, ἡ, curse, cursing. ⁵ ἐπικατάρατος, cursed, accursed. ⁶ κρεμάννυμι, hang, hang up. ⁷ ξύλον, ου, τό, wood, tree. ⁸ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. ⁹ ὅμως, yet, nevertheless. ¹⁰ κυρῶ, confirm, ratify. ¹¹ διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ¹² ἀθετέω, reject, annul. ¹³ ἐπιδιατάσσομαι, add a condition, provision. ¹⁴ σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ¹⁵ προκυρῶ, ratify in advance, establish before. ¹⁶ ἔτος, ους, τό, year. ¹⁷ τετρακόσιοι, four hundred, 400. ¹⁸ τριάκοντα, thirty, 30. ¹⁹ ἀκυρόω, revoke, invalidate. ²⁰ καταργέω, make ineffective, abolish. ²¹ κληρονομία, ας, ἡ, inheritance. ²² οὐκέτι, no longer, no more. ²³ χαρίζομαι, give freely, forgive. ²⁴ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ²⁵ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ²⁶ προστίθηναι, add, add to.

ἄχρι¹ οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα² ᾧ ἐπήγγελλται,³ διαταγείς⁴ δι' ἀγγέλων
 ἐν χειρὶ μεσίτου.⁵ Ὁ δὲ μεσίτης⁵ ἐνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς 20
 ἐστίν. Ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; Μὴ γένοιτο. 21
 Εἰ γὰρ ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι,⁶ ὄντως⁷ ἂν ἐκ νόμου
 ἦν ἡ δικαιοσύνη. Ἀλλὰ συνέκλεισεν⁸ ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ 22
 ἁμαρτίαν, ἵνα ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ δοθῇ τοῖς
 πιστεύουσιν.

Πρὸ⁹ τοῦ δὲ ἔλθῃ τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα,¹⁰ 23
 συγκεκλεισμένοι⁸ εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.¹¹ 24
 Ὡστε ὁ νόμος παιδαγωγὸς¹² ἡμῶν γέγονεν εἰς χριστόν, ἵνα ἐκ
 πίστεως δικαιωθῶμεν.¹³ Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκέτι¹⁴ ὑπὸ 25
 παιδαγωγόν¹² ἔσμεν. Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστὲ διὰ τῆς πίστεως 26
 ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. Ὅσοι γὰρ εἰς χριστόν ἐβαπτίσθητε, χριστόν 27
 ἐνεδύσασθε.¹⁵ Οὐκ ἔνι¹⁶ Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἕλληνας,¹⁷ οὐκ ἔνι¹⁶ δοῦλος 28
 οὐδὲ ἐλεύθερος,¹⁸ οὐκ ἔνι¹⁶ ἄρσεν¹⁹ καὶ θῆλυ:²⁰ πάντες γὰρ ὑμεῖς
 εἷς ἐστὲ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. Εἰ δὲ ὑμεῖς χριστοῦ, ἄρα²¹ τοῦ Ἀβραάμ 29
 σπέρμα² ἐστέ, καὶ κατ' ἐπαγγελίαν κληρονόμοι.²²

¹ ἄχρι, as far as, up to (gen). ² σπέρμα, τος, τό, seed, offspring. ³ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ⁴ διατάσσω, command, give orders to. ⁵ μεσίτης, ου, ὁ, mediator, go-between. ⁶ ζωοποιέω, make alive, make to live. ⁷ ὄντως, really, indeed. ⁸ συγκλείω, shut, enclose. ⁹ πρό, before (gen), before. ¹⁰ φρουρέω, guard, protect. ¹¹ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ¹² παιδαγωγός, ου, ὁ, tutor, guardian. ¹³ δικαιόω, justify, pronounce righteous. ¹⁴ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁵ ἐνδύω, put on, clothe. ¹⁶ ἔνι, there is in, is present. ¹⁷ Ἕλληνας, ηνος, ὁ, Greek, Hellenic. ¹⁸ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ¹⁹ ἄρσεν, male. ²⁰ θῆλυς, female, woman. ²¹ ἄρα, so, then. ²² κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor.

Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος¹ νήπιός² ἐστίν, οὐδὲν ⁴
 διαφέρει³ δούλου, κύριος πάντων ὧν: ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπους⁴ ²
 ἐστίν καὶ οἰκονόμους,⁵ ἄχρι⁶ τῆς προθεσμίας⁷ τοῦ πατρός. Οὕτως ³
 καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἤμεν νήπιοι,² ὑπὸ τὰ στοιχεῖα⁸ τοῦ κόσμου ἤμεν
 δεδουλωμένοι:⁹ ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ πλήρωμα¹⁰ τοῦ χρόνου, ⁴
 ἐξαπέστειλεν¹¹ ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον ἐκ γυναικός,
 γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ,¹² ἵνα τὴν ⁵
 υἰοθεσίαν¹³ ἀπολάβωμεν.¹⁴ Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν¹¹ ὁ ⁶
 θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κρᾶζον,
 Ἀββᾶ, ὁ πατήρ. Ὡστε οὐκέτι¹⁵ εἰ δοῦλος, ἀλλ' υἱός: εἰ δὲ υἱός, ⁷
 καὶ κληρονόμος¹ θεοῦ διὰ χριστοῦ.

Ἀλλὰ τότε μέν, οὐκ εἰδότες θεόν, ἐδουλεύσατε¹⁶ τοῖς μὴ φύσει¹⁷ ⁸
 οὔσιν θεοῖς: νῦν δέ, γνόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ ⁹
 θεοῦ, πῶς ἐπιστρέφετε¹⁸ πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ¹⁹ καὶ πτωχὰ²⁰
 στοιχεῖα,⁸ οἷς πάλιν ἄνωθεν²¹ δουλεύειν¹⁶ θέλετε; Ἡμέρας ¹⁰
 παρατηρεῖσθε,²² καὶ μῆνας,²³ καὶ καιροὺς, καὶ ἐνιαυτούς.²⁴ ¹¹
 Φοβοῦμαι ὑμᾶς, μήπως²⁵ εἰκῇ²⁶ κεκοπίακα²⁷ εἰς ὑμᾶς.

¹ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ² νήπιος, infant, child. ³ διαφέρω, differ, carry through. ⁴ ἐπίτροπος, ου, ὁ, guardian, steward. ⁵ οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ⁶ ἄχρι, as far as, up to (gen). ⁷ προθεσμία, ας, ἡ, appointed day, set time. ⁸ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. ⁹ δουλῶ, enslave, bring under subjection. ¹⁰ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹¹ ἐξαποστέλλω, send forth. ¹² ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ¹³ υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ¹⁴ ἀπολαμβάνω, receive from, get back. ¹⁵ οὐκέτι, no longer, no more. ¹⁶ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁷ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ¹⁸ ἐπιστρέφω, turn to, return. ¹⁹ ἀσθενής, weak, infirm. ²⁰ πτωχός, poor, poor man (as a noun). ²¹ ἄνωθεν, from above, again. ²² παρατηρέω, watch closely, observe scrupulously. ²³ μῆν, ὁ, month, certainly. ²⁴ ἐνιαυτός, οὗ, ὁ, year. ²⁵ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ²⁶ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ²⁷ κοπιᾶω, toil, labor.

Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι¹ ὑμῶν. Οὐδέν 12
 με ἡδικήσατε;² οἶδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν³ τῆς σαρκὸς 13
 εὐηγγελισάμην ὑμῖν τὸ πρότερον.⁴ Καὶ τὸν πειρασμόν⁵ μου τὸν 14
 ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ ἐξουθενήσατε⁶ οὐδὲ ἐξεπτύσατε,⁷ ἀλλ' ὡς
 ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με, ὡς χριστὸν Ἰησοῦν. Τίς οὖν ἦν ὁ 15
 μακαρισμός⁸ ὑμῶν; Μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν ὅτι, εἰ δυνατόν,⁹ τοὺς
 ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες¹⁰ ἂν ἐδώκατέ μοι. Ὡστε ἐχθρὸς¹¹ 16
 ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων¹² ὑμῖν; Ζηλοῦσιν¹³ ὑμᾶς οὐ καλῶς,¹⁴ 17
 ἀλλὰ ἐκκλείσαι¹⁵ ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε.¹³ Καλὸν δὲ 18
 τὸ ζηλοῦσθαι¹³ ἐν καλῷ πάντοτε,¹⁶ καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναι¹⁷
 με πρὸς ὑμᾶς. Τεκνία¹⁸ μου, οὓς πάλιν ὠδίνω,¹⁹ ἄχρι²⁰ οὗ 19
 μορφωθῇ²¹ χριστὸς ἐν ὑμῖν, ἤθελον δὲ παρεῖναι¹⁷ πρὸς ὑμᾶς ἄρτι,²² 20
 καὶ ἀλλάξαι²³ τὴν φωνήν μου, ὅτι ἀποροῦμαι²⁴ ἐν ὑμῖν.

Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; 21
 Γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν: ἓνα ἐκ τῆς
 παιδίσκης,²⁵ καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας.²⁶ Ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς 23
 παιδίσκης²⁵ κατὰ σάρκα γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας²⁶ διὰ

¹ δέομαι, ask, request. ² ἀδικέω, do wrong, harm. ³ ἀσθένεια, ας, ή, weakness, sickness. ⁴ πρότερον, formerly, before. ⁵ πειρασμός, οὐ, ὁ, temptation, trial. ⁶ ἐξουθενέω, despise, ignore. ⁷ ἐκπτύω, disdain, loathe. ⁸ μακαρισμός, οὐ, ὁ, blessing, regarding as happy. ⁹ δυνατός, powerful, possible. ¹⁰ ἐξορύσσω, dig out, dig through. ¹¹ ἐχθρός, hating, enemy (as a noun). ¹² ἀληθεύω, speak the truth, say. ¹³ ζηλώω, be zealous, am jealous. ¹⁴ καλῶς, rightly, well. ¹⁵ ἐκκλείω, shut out, exclude. ¹⁶ πάντοτε, always, at all times. ¹⁷ παρίμι, be present, have arrived. ¹⁸ τεκνίον, ου, τό, little child. ¹⁹ ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ²⁰ ἄχρι, as far as, up to (gen). ²¹ μορφώω, form, shape. ²² ἄρτι, now, just now. ²³ ἀλλάσσω, change, alter. ²⁴ ἀπορέω, be at a loss, be perplexed. ²⁵ παιδίσκη, ης, ή, maid, female servant. ²⁶ ἐλευθέρος, free, delivered from obligation.

τῆς ἐπαγγελίας. Ἀτινά ἐστιν ἀλληγορούμενα:¹ αὗται γάρ εἰσιν 24
 δύο διαθήκαι:² μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ, εἰς δουλείαν³ γεννώσα,
 ἣτις ἐστὶν Ἄγαρ.⁴ Τὸ γὰρ Ἄγαρ⁴ Σινᾶ ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ,⁵ 25
 συστοιχεῖ⁶ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ, δουλεύει⁷ δὲ μετὰ τῶν τέκνων
 αὐτῆς. Ἡ δὲ ἄνω⁸ Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρα⁹ ἐστίν, ἣτις ἐστὶν μήτηρ 26
 πάντων ἡμῶν: γέγραπται γάρ, Εὐφράνθητι,¹⁰ στεῖρα,¹¹ ἢ οὐ 27
 τίκτουςα:¹² ῥήξον¹³ καὶ βόησον,¹⁴ ἢ οὐκ ὠδίνουσα:¹⁵ ὅτι πολλὰ τὰ
 τέκνα τῆς ἐρήμου¹⁶ μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. Ἡμεῖς δέ, 28
 ἀδελφοί, κατὰ Ἰσαάκ, ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν. Ἄλλ' ὥσπερ¹⁷ 29
 τότε ὁ κατὰ σάρκα γεννηθεὶς ἐδίωκεν¹⁸ τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως
 καὶ νῦν. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ γραφή; Ἐκβαλε τὴν παιδίσκην¹⁹ καὶ 30
 τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ κληρονομήσῃ²⁰ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης¹⁹
 μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.⁹ Ἄρα,²¹ ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν 31
 παιδίσκης¹⁹ τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.⁹

Τῇ ἐλευθερίᾳ²² οὗν ἡ χρυστὸς ἡμᾶς ἡλευθέρωσεν,²³ στήκετε,²⁴ καὶ 5
 μὴ πάλιν ζυγῶ²⁵ δουλείας³ ἐνέχεσθε.²⁶

¹ ἀλληγορέω, speak allegorically. ² διαθήκη, ης, ἡ, covenant, will. ³ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ⁴ Ἀγάρ, ἡ, Hagar. ⁵ Ἀραβία, ας, ἡ, Arabia. ⁶ συστοιχέω, correspond to. ⁷ δουλεύω, serve, am a slave. ⁸ ἄνω, up, above. ⁹ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ¹⁰ εὐφραίνω, rejoice, cheer. ¹¹ στεῖρος, barren. ¹² τίκτω, give birth to, bear. ¹³ ῥήγνυμι, break apart, throw down. ¹⁴ βοάω, cry aloud, shout. ¹⁵ ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ¹⁶ ἔρημος, ου, ἡ, wilderness, desert. ¹⁷ ὥσπερ, just as, even as. ¹⁸ διώκω, pursue, persecute. ¹⁹ παιδίσκη, ης, ἡ, maid, female servant. ²⁰ κληρονομέω, inherit, obtain. ²¹ ἄρα, so, then. ²² ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ²³ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ²⁴ στήκω, stand, stand fast. ²⁵ ζυγός, οὐ, ὁ, yoke, heavy burden. ²⁶ ἐνέχω, have a grudge against, be subject to.

Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε,¹ χριστὸς ὑμᾶς 2
 οὐδὲν ὠφελήσει.² Μαρτύρομαι³ δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ 3
 περιτεμνομένῳ,⁴ ὅτι ὀφειλέτης⁴ ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. 4
 Κατηργήθητε⁵ ἀπὸ τοῦ χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε:⁶ τῆς
 χάριτος ἐξεπέσατε.⁷ Ἡμεῖς γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα 5
 δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.⁸ Ἐν γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε 6
 περιτομῇ⁹ τι ἰσχύει,¹⁰ οὔτε ἀκροβυστία,¹¹ ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης
 ἐνεργουμένη.¹² Ἐτρέχετε¹³ καλῶς:¹⁴ τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν¹⁵ τῇ 7
 ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; Ἡ πεισμονὴ¹⁶ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. 8
 Μικρὰ¹⁷ ζύμη¹⁸ ὅλον τὸ φύραμα¹⁹ ζυμοί.²⁰ Ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς 9
 ἐν κυρίῳ, ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε:²¹ ὁ δὲ ταρασσῶν²² ὑμᾶς
 βαστάσει²³ τὸ κρίμα,²⁴ ὅστις ἂν ᾔ. Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν⁹ 11
 ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι διώκομαι;²⁵ Ἄρα²⁶ κατήργηται⁵ τὸ
 σκάνδαλον²⁷ τοῦ σταυροῦ.²⁸ Ὁφελον²⁹ καὶ ἀποκόψονται³⁰ οἱ 12
 ἀναστατοῦντες³¹ ὑμᾶς.

¹ περιτέμνω, circumcize, circumcise. ² ὠφελέω, profit, help. ³ μαρτύρομαι, affirm, testify. ⁴ ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ⁵ καταργέω, make ineffective, abolish. ⁶ δικαιοῦ, justify, pronounce righteous. ⁷ ἐκπίπτω, fall away, fall out. ⁸ ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly. ⁹ περιτομή, ἥς, ἡ, circumcision. ¹⁰ ἰσχύω, be strong, able. ¹¹ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ¹² ἐνεργέω, work, effect. ¹³ τρέχω, run, exercise myself. ¹⁴ καλῶς, rightly, well. ¹⁵ ἐγκόπτω, impede, detain. ¹⁶ πεισμονή, ἥς, ἡ, persuasion, conviction. ¹⁷ μικρός, small, little. ¹⁸ ζύμη, ἥς, ἡ, leaven, ferment. ¹⁹ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ²⁰ ζυμός, leaven, ferment. ²¹ φρονέω, think, judge. ²² ταρασσῶ, trouble, agitate. ²³ βαστάζω, bear, carry. ²⁴ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ²⁵ διώκω, pursue, persecute. ²⁶ ἄρα, so, then. ²⁷ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ²⁸ σταυρός, οὔ, ὁ, cross. ²⁹ ὀφελον, would that (used to express a fruitless wish) ³⁰ ἀποκόπτω, cut off, smite. ³¹ ἀναστατόω, stir up, disturb.

Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ¹ ἐκλήθητε, ἀδελφοί· μόνον μὴ τὴν 13
 ἐλευθερίαν¹ εἰς ἀφορμὴν² τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης
 δουλεύετε³ ἀλλήλοις. Ὁ γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πληροῦται, 14
 ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον⁴ σου ὡς ἐαυτόν. Εἰ δὲ ἀλλήλους 15
 δάκνετε⁵ καὶ κατεσθίετε,⁶ βλέπετε μὴ ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλωθῇτε.⁷

Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν⁸ σαρκὸς οὐ μὴ 16
 τελέσητε.⁹ Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ¹⁰ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ 17
 πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς· ταῦτα δὲ ἀντίκειται¹¹ ἀλλήλοις, ἵνα μὴ
 ἅ ἂν θέλητε, ταῦτα ποιῇτε. Εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ 18
 νόμον. Φανερά¹² δέ ἐστιν τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς, ἅτινά ἐστιν 19
 μοιχεία,¹³ πορνεία,¹⁴ ἀκαθαρσία,¹⁵ ἀσέλγεια,¹⁶ εἰδωλολατρεία,¹⁷ 20
 φαρμακεία,¹⁸ ἔχθραι,¹⁹ ἔρεις,²⁰ ζῆλοι,²¹ θυμοί,²² ἐριθείαι,²³
 διχοστασίαι,²⁴ αἰρέσεις,²⁵ φθόνοι,²⁶ φόνοι,²⁷ μέθαι,²⁸ κῶμοι,²⁹ καὶ τὰ 21
 ὅμοια³⁰ τούτοις· ἃ προλέγω³¹ ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον,³¹ ὅτι οἱ
 τὰ τοιαῦτα πράσσοντες³² βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.³³ 22

¹ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ² ἀφορμή, ἡς, ἡ, occasion, opportunity. ³ δουλεύω, serve, am a slave. ⁴ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ⁵ δάκνω, bite, backbite. ⁶ κατεσθίω, eat up, devour. ⁷ ἀναλίσκω, destroy, consume. ⁸ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ⁹ τελέω, finish, fulfill. ¹⁰ ἐπιθυμέω, desire, long for. ¹¹ ἀντίκειμαι, lie opposite, i.e. oppose. ¹² φανερός, manifest, apparent. ¹³ μοιχεία, ας, ἡ, adultery. ¹⁴ πορνεία, ας, ἡ, fornication, idolatry. ¹⁵ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ¹⁶ ἀσέλγεια, ας, ἡ, licentiousness, debauchery. ¹⁷ εἰδωλολατρεία, ας, ἡ, worship or service of an image. ¹⁸ φαρμακεία, ας, ἡ, sorcery, magic. ¹⁹ ἔχθρα, ας, ἡ, enmity, hostility. ²⁰ ἔρις, ἰδος, ἡ, strife, contention. ²¹ ζῆλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ²² θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. ²³ ἐριθεία, ας, ἡ, rivalry, ambition. ²⁴ διχοστασία, ας, ἡ, dissension, division. ²⁵ αἵρεσις, εως, ἡ, choice, faction. ²⁶ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ²⁷ φόνος, ου, ὁ, murder, slaughter. ²⁸ μέθη, ης, ἡ, drunkenness. ²⁹ κῶμος, ου, ὁ, excessive feasting, carousing. ³⁰ ὅμοιος, like, similar. ³¹ προλέγω, say beforehand, forewarn. ³² πράσσω, do, perform. ³³ κληρονομέω, inherit, obtain.

Ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη,
μακροθυμία,¹ χρηστότης,² ἀγαθωσύνη,³ πίστις, πραότης,⁴ 23
ἐγκράτεια:⁵ κατὰ τῶν τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. Οἱ δὲ τοῦ 24
χριστοῦ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν⁶ σὺν τοῖς παθήμασιν⁷ καὶ ταῖς
ἐπιθυμίαις.⁸

Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν.⁹ Μὴ γινώμεθα 25
κενόδοξοι,¹⁰ ἀλλήλους προκαλούμενοι,¹¹ ἀλλήλοις φθονοῦντες.¹²

Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ¹³ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι,¹⁴ 6
ὁμοίως οἱ πνευματικοὶ¹⁵ καταρτίζετε¹⁶ τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι
πραότητος,⁴ σκοπῶν¹⁷ σεαυτὸν¹⁸ μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς.¹⁹ 2
Ἀλλήλων τὰ βάρη²⁰ βαστάζετε,²¹ καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε²² τὸν
νόμον τοῦ χριστοῦ. Εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναι τι, μηδὲν ὦν, ἑαυτὸν 3
φρεναπατᾶ:²³ τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω²⁴ ἕκαστος, καὶ τότε 4
εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα²⁵ ἔξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν ἕτερον. 5
Ἕκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον²⁶ βαστάσει.²¹

¹ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ² χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ³ ἀγαθωσύνη, ης, ἡ, goodness. ⁴ πραΰτης, mildness, gentleness. ⁵ ἐγκράτεια, ας, ἡ, mastery, self-control. ⁶ σταυρώω, crucify. ⁷ πάθημα, τος, τό, suffering, passion. ⁸ ἐπιθυμία, ας, ἡ, desire, passion. ⁹ στοιχέω, walk orderly, follow. ¹⁰ κενόδοξος, vainglorious. ¹¹ προκαλέομαι, provoke, challenge. ¹² φθονέω, envy, be jealous. ¹³ προλαμβάνω, take beforehand, take before. ¹⁴ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ¹⁵ πνευματικός, spiritual. ¹⁶ καταρτίζω, mend, fit. ¹⁷ σκοπέω, look at, contemplate. ¹⁸ σεαυτοῦ, yourself, of you. ¹⁹ πειράζω, test, tempt. ²⁰ βάρος, ους, τό, burden, weight. ²¹ βαστάζω, bear, carry. ²² ἀναπληρώω, fill up, fulfill. ²³ φρεναπατάω, deceive, deceive the mind. ²⁴ δοκιμάζω, prove, approve. ²⁵ καύχημα, τος, τό, boasting, ground of boasting. ²⁶ φορτίον, ου, τό, burden, load.

Κοινωνεῖτω¹ δὲ ὁ κατηχούμενος² τὸν λόγον τῷ κατηχοῦντι² ἐν 6
 πᾶσιν ἀγαθοῖς. Μὴ πλανᾶσθε,³ θεὸς οὐ μυκτηρίζεται·⁴ ὁ γὰρ ἐὰν 7
 σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει.⁵ Ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν 8
 σάρκα ἐαυτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει⁵ φθοράν·⁶ ὁ δὲ σπείρων εἰς
 τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει⁵ ζωὴν αἰώνιον. Τὸ δὲ καλὸν 9
 ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν·⁷ καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν,⁵ μὴ
 ἐκλυόμενοι.⁸ Ἄρα⁹ οὖν ὥς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα¹⁰ τὸ 10
 ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα¹¹ δὲ πρὸς τοὺς οἰκείους¹² τῆς
 πίστεως.

Ἴδετε πηλίκους¹³ ὑμῖν γράμμασιν¹⁴ ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. Ὅσοι 11
 θέλουσιν εὐπροσωπῆσαι¹⁵ ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν¹⁶ ὑμᾶς
 περιτέμεσθαι,¹⁷ μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ¹⁸ τοῦ χριστοῦ
 διώκωνται.¹⁹ Οὐδὲ γὰρ οἱ περιτετμημένοι¹⁷ αὐτοὶ νόμον 13
 φυλάσσουσιν,²⁰ ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς περιτέμεσθαι,¹⁷ ἵνα ἐν τῇ
 ὑμετέρᾳ²¹ σαρκὶ καυχῶνται.²² Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι²² 14
 εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ¹⁸ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ· δι' οὗ ἔμοι
 κόσμος ἐσταύρωται,²³ καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ. Ἐν γὰρ χριστῷ Ἰησοῦ 15
 οὔτε περιτομή²⁴ τι ἰσχύει,²⁵ οὔτε ἀκροβυστία,²⁶ ἀλλὰ καινὴ²⁷

¹ κοινωνέω, have a share of, share. ² κατηχέω, teach by word of mouth. ³ πλανᾶω, deceive, lead astray. ⁴ μυκτηρίζω, turn up the nose at, mock. ⁵ θερίζω, reap, gather. ⁶ φθορά, αἵ, ἡ, destruction, corruption. ⁷ ἐκκακέω, am faint, am weary. ⁸ ἐκλύω, am unstrung, become weak. ⁹ ἄρα, so, then. ¹⁰ ἐργάζομαι, work, word. ¹¹ μάλιστα, especially, most of all. ¹² οἰκεῖος, σου, ὁ, household, members of the household. ¹³ πηλίκος, how large, how great. ¹⁴ γράμμα, τος, τό, letter, writings. ¹⁵ εὐπροσωπέω, make a good showing. ¹⁶ ἀναγκάζω, force, compel. ¹⁷ περιτέμνω, circumcise, circumcise. ¹⁸ σταυρός, οὗ, ὁ, cross. ¹⁹ διώκω, pursue, persecute. ²⁰ φυλάσσω, guard, keep. ²¹ ὑμέτερος, your. ²² καυχάομαι, boast, glory. ²³ σταυρώω, crucify. ²⁴ περιτομή, ἧς, ἡ, circumcision. ²⁵ ἰσχύω, be strong, able. ²⁶ ἀκροβυστία, αἵ, ἡ, uncircumcision, foreskin. ²⁷ καινός, new, fresh.

κτίσις.¹ Καὶ ὅσοι τῷ κανόνι² τούτῳ στοιχήσουσιν,³ εἰρήνη ἐπ' 16
αὐτούς, καὶ ἔλεος,⁴ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ, κόπους⁵ μοι μηδεὶς παρεχέτω· ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα⁷ 17
τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.⁸

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος 18
ὑμῶν, ἀδελφοί. Ἀμήν.

¹ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ² κανών, όνος, ό, rule, standard. ³ στοιχέω, walk orderly, follow. ⁴ έλεος, ους, ό, pity, mercy. ⁵ κόπος, ου, ό, labor, trouble. ⁶ παρέχω, offer, afford. ⁷ στίγμα, τος, τό, mark, brand. ⁸ βαστάζω, bear, carry.